

I en flygtnings objektiv

Af Vilhjálmur Örn Vilhjálmsson

Godt femten år efter at de polske jøder måtte flygte fra Polen på grund af det kommunistiske styres antisemitisme, rettede *Berlingske Tidende* sit objektiv mod enkelte mennesker blandt de polsk-jødiske flygtninge i Danmark. I alt søgte omkring 2.500 flygtninge asyl i Danmark i slutningen af 1960-erne. Alle de interviewede beskrev hvor godt de var blevet integreret i det danske samfund, på nær fotografen Jerry Bergman. Ham fik Berlingerens journalist ikke meget andet ud af end ironiske og orakelagtige kommentarer som: ”Jeg svæver stadig i luften, men nu over Danmark”.

Vi som kender Jerry og har stiftet bekendtskab med hans til tider spidsfindige form for humor, ved at det han gav udtryk for i 1985 var ironi, eller måske posttraumatisk stress. Nogle er gode til det med ord, mens andre er bedre til billedsproget. Vi kender også Jerrys alvorlige sider, heriblandt det ivrige engagement for Israel og hans brændende interesse for situationen i Mellemøsten, samt naturligvis hans virke som fotograf.

Selvom flygtningen Jerry Bergman for længst er integreret i det danske samfund, eller det danske samfund er integreret i ham, spores efterdønningerne af livet under det polske kommunistpartis antisemitisme i hans arbejde. Også et kritisk blik på det danske samfund, herunder på det ofte ærkedanske jødiske samfund, som i flere situationer viste de jødiske flygtninge fra Polen en kold skulder. Der var episoder som mange polske jøder i Danmark har haft svært ved at glemme, og som tog lang tid at tilgive. Det var et regelret kulturchok for nogle at stifte kendskab med det selvgoede Danmark i slut-

ningen af 1960-erne. Den danske kommunist Carl Madsen, beskyldte for eksempel de polske jøder for at lade sig bruge til en: ”Umådeholden, løgnagtig tilsvinningskampagne mod det socialistiske Polen”.

Samme slags intolerance fandtes også i MT. Jerry Bergman fik lov til at føle, at MT var et ærkedansk minisamfund i samfundet, hvorfra de fremmede ikke skal vente en silkeblød særbehandling. Der var situationer, hvor han ikke var velkommen i synagogen i Krystalgade. I 1993 blev han standset ved porten af synagogens vagter og forhindret adgang til synagogen, da han som de andre tilmeldte med pressekort ville fotografere en offentlig begivenhed, Kongehusets besøg. Der er derfor ingen billeder fra Jerrys hånd fra den begivenhed.

Før vi giver eksempler på Jerry Bergmans fotografier i RAMBAM, er det på sin plads med nogle hårde fakta. Han blev født i Tarnow i 1948, som Jerzy (Jerucham Josef) Bergman, søn af Rachel (født Braun) og Aron Bergman. Jerrys første kamera, af tjekkisk fabrikat, fik han som 12-årig. Mens han læste til teknikumingeniør tog han kurser i fotografi. Han fungerede som pressefotograf i Polen, bl. a. for avisen *Dziennik Polski* i Krakow. Men i 1969 måtte han pakke sin taske. Han tog til Wien og videre til uvisheden i Danmark.

Før Jerry udvandrede fra Polen, havde han også arbejdet med at dokumentere resterne af det jødiske liv i Polen samt jødiske begravelsespladser. Dette vigtige arbejde måtte han efterlade i Polen, hvor det desværre gik tabt.

Jerry Bergman har ofte stillet sit objektiv skarpt på mødet mellem forskellige kulturer. Han har i sit arbejde interesseret sig for problematikken om nationale og etniske minoriteter, indvandrere og flygtninge, nationalisme og racisme. Han har blandt andet dokumenteret mange flygtningegrupperes ankomst til Danmark siden 1969, inklusive sin egen gruppe, de polske jøder. Jerry Bergman har også bidraget med sine billeder i flere danske bøger. På Jerrys initiativ udgav Forlaget Munksgaard to skolebøger, *Mindretal i Østeuropa* (1992, 1995) samt *Hvem er Sigøjnerne?* (1994). Forskerne har også stillet skarpt på Jerry som minoritetsmedlem, f.eks. har Jacques Blum et interview med ham i bogen *Indvandrere og Minoriteter*, G.E.C. Gad (1982).

Jerry har leveret pressematerialer til danske og udenlandske aviser, magasiner og foto-bureauer, bl.a. *Gamma Agency* i Paris, *Black Star Agency* i New York, *Rexfeatures* i London, *East News* i Polen og Rusland. Han har rejst og leveret fotomaterialer fra Danmark, Norden, Østeuropa og andre kontinenter, til bl.a. *Newsweek*, *New York Times*, *Time Magazine* og *Stern*. Han er medlem af Dansk Journalistforbund og i sin tid fungerede han som viceformand for Den Udenlandske Presseforening i Danmark (*The Foreign Press Association in Denmark*).

Det er blevet til adskillige separatudstillinger og deltagelse i gruppeudstillinger gennem årene, i Danmark såvel som i udlandet. Jerry Bergmans første udstilling i Danmark i 1971, *Collection Subjective*, afholdt i Black Gallery i Gothersgade, tilrettelagt i fællesskab med tegneren og forfatteren Alicja Fenigsen, var en reportage – i foto og i tegning – om den polsk-jødiske flygtningegruppe.

I udlandet har Jerry eksempelvis været med på den fornemme *London Salon of Photography*. Han deltog i UNESCO udstillingen *Only One Earth* i Paris, 1974, *Photokina*-udstillingen i Köln, oktober 1974, FN's udstilling *A Better Way to Live*, Vancouver, 1976. Jerry Bergmans meget roste udstilling *IN and/or...OUT* blev vist første gang i 2000 i Frankfurt am Oder i Tyskland og siden flere steder i Polen. Jerrys bedst kendte udstilling, som blev vist i flere europæiske lande, bar navnet *Zionister til Siam ... eller polske spor på den jødiske begravelsesplads i København*. Denne ejendommelige titel refererer til dengang i 1968, da den polske regerings tilhængere rendte rundt med skilte, hvorpå der stod slagord mod Israel, Zionister og Zion. Slagordene udviklede sig og engang blev der set et skilt, hvorpå der stod *Syjonisci do Syjamu!* eller *Zionister til Siam*. Blandt den antisemitiske, polske regerings nyttige idioter var der således også mennesker, som ikke anede hvad de hetzede i mod.

Nu, når teknikken har gjort det muligt for alle at blive fotografer og deltage i den store digitale udstilling på internettet, er det betryggende at kunne give eksempler på Jerry Bergmans fotokunst. Fotokunst fra dengang fotografen var en jæger efter det særlige, og ikke en digital amatør for hvem alle skud er uforpligtende. Som fotograf og fotoreporter er Jerry iagttager, en slags historiker. Hans, og en hel generations flugt fra efterkrigstidens Polen, har sat sine tydelige spor i hans kunst, men hans egentlige varemærke er hans sans for at fange det uventede i den vante situation, som vi alle nikker genkendende til.

*Fotografierne i denne artikel:
Copyright Jerry Bergman.*

Marek Immerglück (2006).

Imam Pedersen og rabbi Lexner (2006).

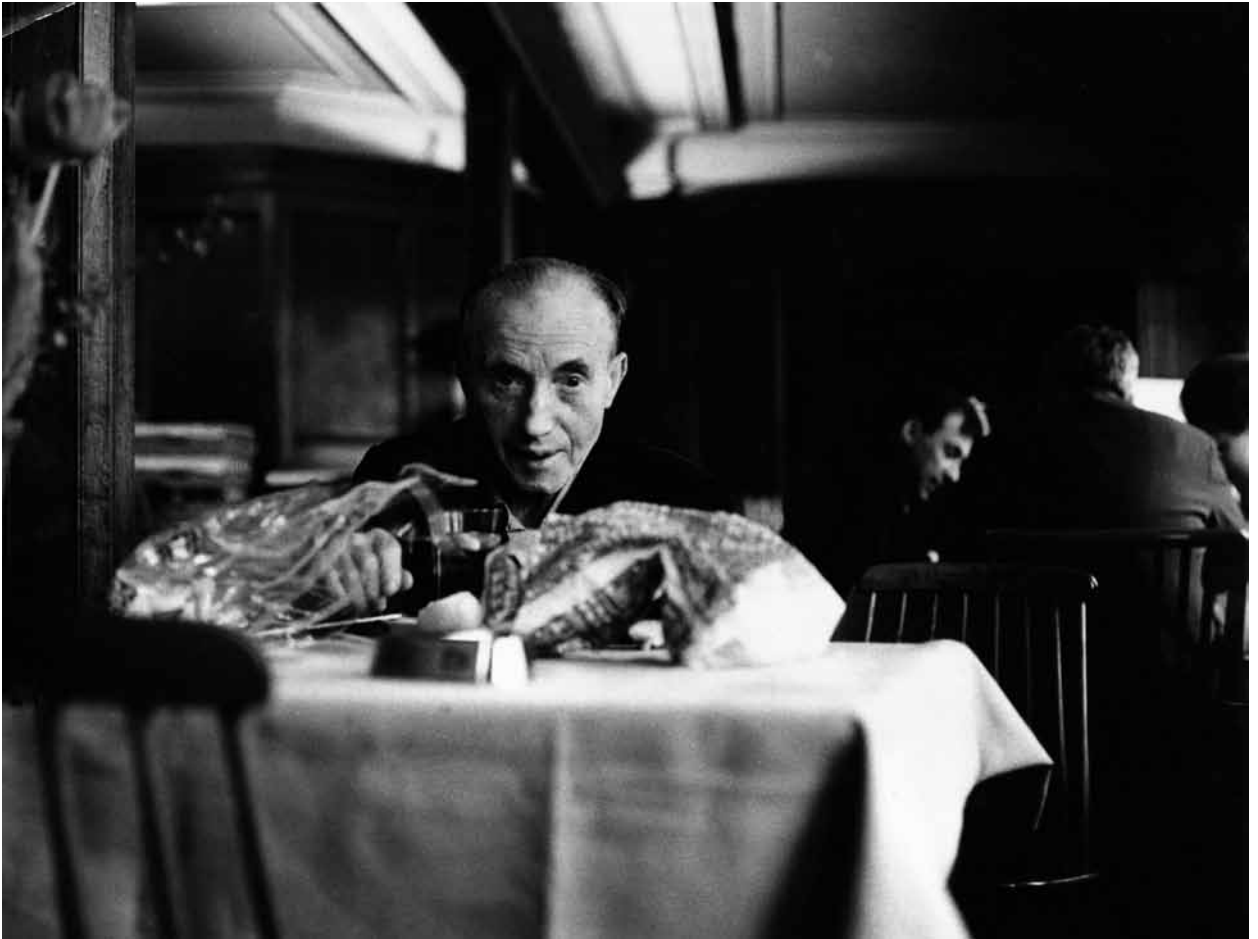

I en flytnings objektiv

*Baruch atta Adonai Eloheinu melech
ha'olam, asher kideshanu bemitzvotav
vetzivanu likboa' mezuzah. Carolineskolen
(1972).*

I en flygtnings objektiv

Den jødiske flygtning Josef Wajnberg, kaldet Iciele, på flygtningeskibet Sct. Lawrence (1969).

Se den nydelige fotograf. Meyers Minde (1977).

I en flygtnings objektiv

En smuk Foigel (1975).

Meyers Minde (1977).

I en flygtnings objektiv

Møllegade begravelsesplads (1982).

Svineblod på Ny Kongensgade 6 (1978).

Israel Tours (1982).

I en flygtnings objektiv

Til begravelse (1971).

I synagogen. Arne Melchior og Isi Foighel, USA's ambassadør John Langeloth Loeb Jr. og dr. Joseph Hadass, Israels ambassadør i Danmark (12.4.1983).

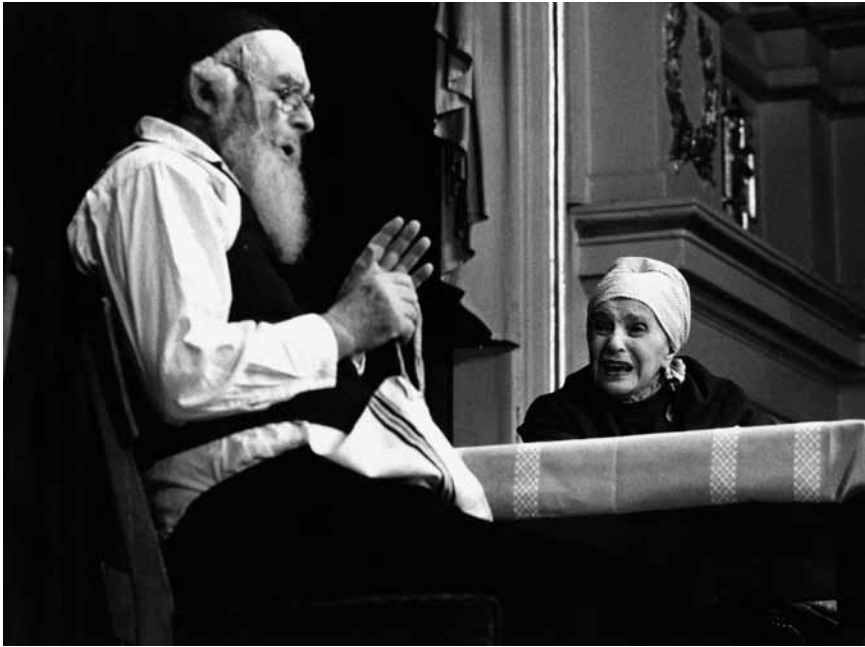
Bent Melchior i Kirkeministeriet (1979).

Den jødiske begravelsesplads i Horsens (1981).

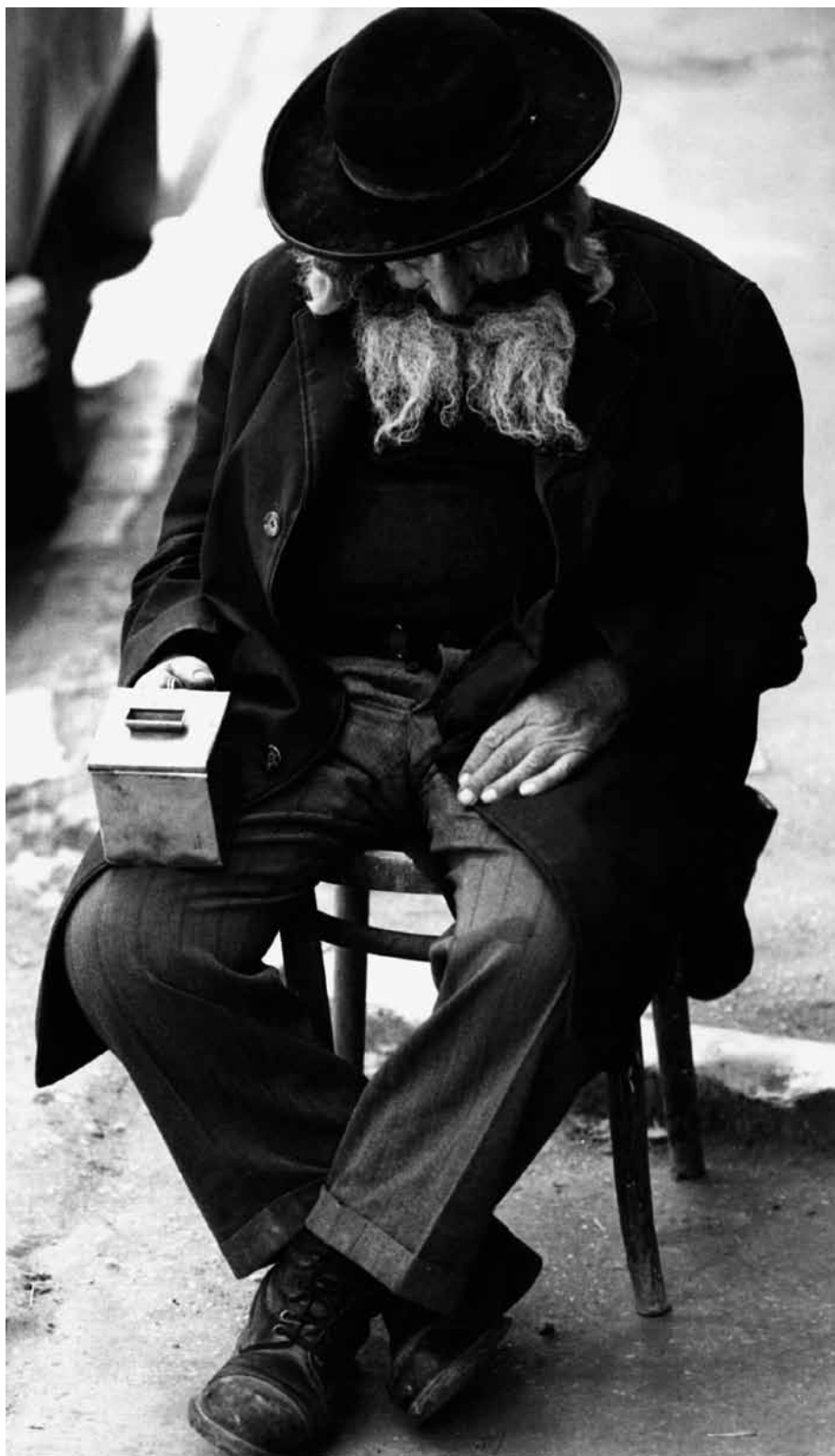
Finn Schwarz (2009).

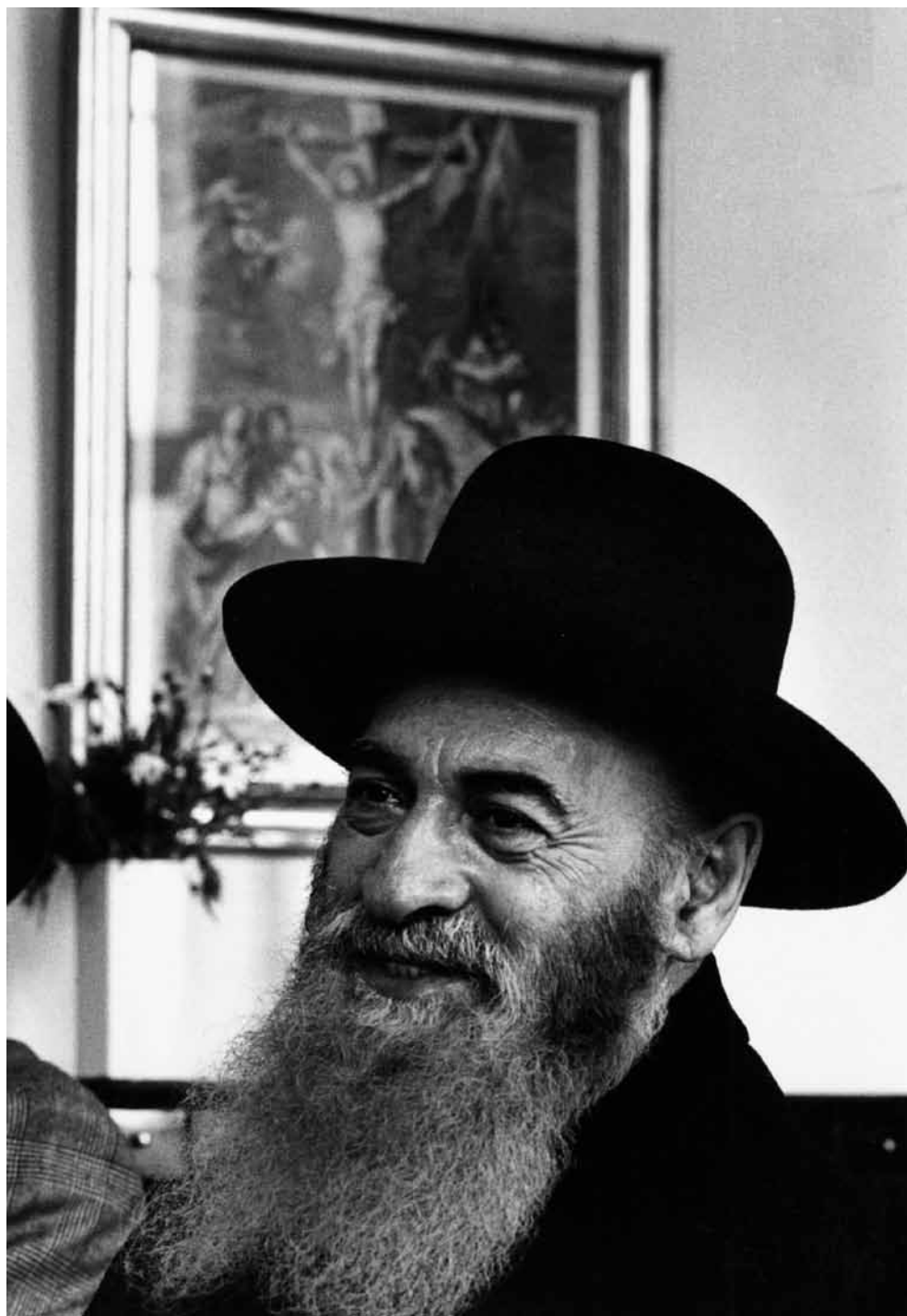
Ida Kaminska (1899-1980), Jiddisch Teaters Grande Dame og Meir Melman i Moltkes Palæ (1977).

Victor Borge melder udsolgt (1979).

Tzedakah, Jerusalem (1972).

Tel Avivs overrabbiner Yitzchak Yedidya Frenkel under korset (1979).